

Α' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Εκπαιδευτικές Μουσειοσκευές

Με τον όρο Εκπαιδευτική Μουσειοσκευή ονομάζουμε μια «βαλίτσα» που περιέχει ένα σύνολο από ποικίλα υλικά (πρωτότυπα αντικείμενα, αντίγραφα αρχαιολογικών ευρημάτων, πρώτες ύλες, εποπτικό έντυπο υλικό, οδηγίες, προτάσεις για δραστηριότητες κλπ.) τα οποία είναι επιλεγμένα, σχεδιάσει και κατασκευαστεί για συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σκοπό (αρχαιολογικό αλλά και λαογραφικό, οικολογικό κλπ.). Οι υπεύθυνοι του Μουσείου έχουν συνθέσει το παραπάνω υλικό έτσι ώστε να μπορεί εύκολα ο εκπαιδευτικός μόνος του, ή ο ειδικός που την συνοδεύει, να χρησιμοποιήσει τη Μουσειοσκευή δουλεύοντας με μια ομάδα παιδιών μέσα στην τάξη ή και σε άλλο χώρο εκτός του Μουσείου.

Η κάθε εκπαιδευτική Μουσειοσκευή είναι αυτοτελής. Απευθύνεται είτε σε μαθητές συγκεκριμένης ηλικίας ή προσαρμόζεται ανάλογα, για να ανταποκριθεί σε μαθητές διαφόρων ηλικιών. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να εμβαθύνει στο θέμα όσο θέλει. Δίδεται ένα απλό κείμενο, εάν δεν διαθέτει πολύ χρόνο, αλλά και σχετική βιβλιογραφία (επιστημονικά βιβλία κλπ.), αν θέλει να ασχοληθεί περισσότερο. Οι στόχοι των εκπαιδευτικών Μουσειοσκευών είναι διαφορετικοί. Μέσα από την εποικοδομητική

ψυχαγωγία κάποιες Μουσειοσκευές έχουν στόχο την ανάπτυξη της δημιουργικότητας, ενώ άλλες την ταχύτερη γνώση. Οι στόχοι αυτοί δεν είναι ποτέ αμοιβαίως. Συνήθως είναι συνδυασμοί όλων των στοιχείων που συνθέτουν την εκπαίδευση η οποία οδηγεί σε γενικότερη μόρφωση του μαθητή.

Ο σχεδιασμός της κάθε Μουσειοσκευής έχει τη δική του κεντρική ιδέα. Η κάθε μονάδα στηρίζεται σε μια δική της φιλοσοφία, έναν διαφορετικό τρόπο με τον οποίο έχουν επιλεγεί τα στοιχεία που τη συνθέτουν. Εναντιοκείται στον εκπαιδευτικό να ενεργοποιήσει το ποικίλο υλικό, να παραγάγει μια σειρά επάλληλων και αλληλοσυμπληρούμενων δραστηριοτήτων και εμπειριών για το επιλεγμένο θέμα.

Ο εκπαιδευτικός έχει την πείρα του μαθηματος και των μαθητών του. Ανάλογα με την ειδικότητά του, με την τάξη στην οποία διδάσκει, τους συγκεκριμένους στόχους που έχει, θα αναπτύξει τις δυνατότητες καθεμιάς Μουσειοσκευής. Έτσι η προσέγγιση κάθε θέματος, η σύνθεση και η ενεργοποίηση του υλικού θα έχει πάντα την προσωπική σφραγίδα του κάθε εκπαιδευτικού, ο οποίος μπορεί να δουλέψει μ' αυτήν μια ώρα, μια εβδομάδα, ένα μήνα. Οι μουσειοσκευές της Α' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών

Αρχαιοτήτων αποβλέπουν στο να γίνουν τα θέματα που επιλέχθηκαν ουσιαστικά από την άποψη της γνώσης που θα αποκτήσουν τα παιδιά, και την ίδια στιγμή ελαστικά στο κοινό στο οποίο απευθύνονται.

Οι μουσειοσκευές έχουν ολοκληρωθεί χάρη στην προσφορά και τη συνεργασία πολλών ατόμων. Μόνη συνεργάτρια του τμήματος εκπαιδευτικών προγραμμάτων από το 1988 είναι η φοιτήτρια της Αρχιτεκτονικής Γιούλια Αναστασιάδου, η οποία εθελοντικά έχει συνεργασθεί σε όλες τις κατασκευές που παρουσιάζονται σε αυτό το τεύχος.

Η βοήθεια του προσωπικού της Εφορείας υπήρξε πολύτιμη. Οι αρχαιολόγοι και οι αρχιτέκτονες συνέβαλαν πολύ στη μελέτη. Τα εκμαγεία κατασκευάσθηκαν στα εργαστήρια της Εφορείας με την ακούραστη συνεργασία του εκμαγέα Η. Μαγκαφά. Τα μάρμαρα και τα εργαλεία κατασκευάσθηκαν από το συνεργείο του Παρθενώνος με τη συνεργασία του λιθοξόου Φ. Σκαρή. Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε πάντα η βοήθεια της Β. Λούβρη.

Πολλές κατασκευές έχουν προσφερθεί δωρεάν από τους μακρτίστες Π. Δημητριάδη, Σ. Ευθυμίου και Γ. Σούρη, καθώς και τους συνεργάτες τους.

Τους ευχαριστούμε όλους πάρα πολύ!

Η Ζωφόρος του Παρθενώνος

Η Ζωφόρος του Παρθενώνος, η συνεχής ζώνη με ανάγλυφες μορφές που περιτρέχει το πάνω μέρος του κυρίως ναού (σγκού) πίσω από την περίσταση, 12 μέτρα ψηλά από το δάπεδο, κάτω από τα φανώματα της μαρμαρί-

νης στέγης, είχε συνολικό μήκος 160 μέτρα και ύψος περίπου ένα μέτρο. Στην Αρχαιότητα ήταν καλύτερα ορατή, ανάμεσα από τους κίονες, χάρη στο πλούσιο χρώμα και στα πρόσθετα μεταλλικά στοιχεία (όπλα,

σκεύη, ηνία) που διακοσμούσαν τις μορφές.

Από τα αρχικά 160 μέτρα της Ζωφόρου του Παρθενώνος, περίπου 50 βρίσκονται σήμερα επάνω στο μνημείο και στο Μουσείο Ακροπόλεως, 80 μέτρα βρίσκο-

νται στο Βρετανικό Μουσείο, και 30 περίπου μέτρα (αυτά που βρίσκονται στο μέσον των μακρών τοίχων του σηκού) καταστράφηκαν κατά την ανατίναξη του μνημείου το 1887 από τον Μοροζίνι. Η ζωφόρος αποτελείται από 117 λιθοπλίνθους –αρχιτεκτονικά μέλη, στην ορατή όψη των οποίων υπάρχουν ανάγλυφες παραστάσεις.

Η σύνθεση περιλαμβάνει 360 ανθρώπινες μορφές και 200 περίπου ζώα, κυρίως άλογα.

Θέμα της ζωφόρου, σύμφωνα με την άποψη των περισσότερων ερευνητών, είναι η πομπή των Παναθηναίων. Τα Παναθηναία γιορτάζονταν κάθε χρόνο κατά την ημέρα των γενεθλίων της θεάς Αθηνάς. Κάθε τέσσερα χρόνια όμως γιορτάζονταν με μεγαλύτερη λαμπρότητα και ονομάζονταν Μεγάλα Παναθηναία. Ήταν μια τελετή κατά την οποία έντυναν με τον νέο «πέπλο» το αρχαίο ξύλινο άγαλμα της Αθηνάς, αυτό που αναφέρεται ως «Διιπετές Ξοανόν», που έστεκε αρχικά στον Αρχαίο Ναό και αργότερα στο Ερέχθειο. Η προσφορά του πέπλου, τον οποίον είχαν υφάνει οι Εργαστίνες με παραστάσεις από τη Γιγαντομαχία, αποτελούσε το αποκορύφωμα του πολυήμερου εορτασμού των Παναθηναίων.

Τα θέματα με τα οποία εικονο-

γραφείται η ζωφόρος αλλού είναι αυτοτελή σε κάθε λίθο και αλλού οι παραστάσεις δεν ολοκληρώνονται αλλά συνεχίζονται από τον ένα λίθο στον άλλο κόβοντας ορισμένες μορφές, όπως μερικά άλογα.

Η Μουσειοσκευή στηρίζεται στην αποκατάσταση της ζωφόρου που έγινε γύρω στο 1820 από τον γλύπτη John Henning στο Λονδίνο, μετά από τη μελέτη των γλυπτών που είχε αποσπάσει από το μνημείο ο Elgin. Η αποκατάσταση αυτή είναι σε κλίμακα 1:20 και έχει μήκος 8 μέτρα.

Η διαίρεση της ζωφόρου σε τμήματα μέσα στη βαλίτσα έγινε σύμφωνα με τις θεματικές ενότητες των 4 πλευρών της.

Από το νοτιοδυτικό άκρο του ναού ξεκινά η πομπή σε δύο ομάδες με διαφορετική πορεία η καθεμιά. Μία κατά μήκος της δυτικής και βόρειας και άλλη κατά μήκος της νότιας πλευράς του ναού. Και οι δύο συναντιούνται στο μέσον της ανατολικής πλευράς, επάνω από την είσοδο.

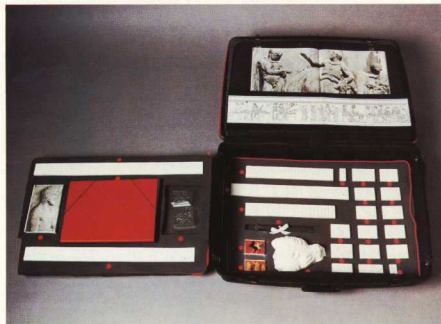
Η πομπή αρχίζει από τη δυτική πλευρά (που σήμερα βρίσκεται στην αρχική της θέση στο κτήριο). Εικονίζονται σκηνές με ιππείς. Άλλοι συζητούν, άλλοι ετοιμάζονται να ιππεύσουν, πολλοί καλπάζουν ήδη.

2. Μουσειοσκευή της Μεγάλης Ζωφόρου

Η σύνθεση του πρώτου τμήματος της βόρειας πλευράς αποτελείται από ομάδες αλόγων και ανθρώπων που αλληλοεπικαλύπτονται παρουσιάζοντας αλληπάλληλα διαδοχικά επίπεδα.

Ο αγώνας των αποβατών απεικον-

1. Μουσειοσκευή της Μεγάλης Ζωφόρου

3. Το παιδί αποκτά εικόνα των χρωμάτων

νίζεται στην επόμενη ομάδα. Πρόκειται για αγώνισμα των Παναθηναίων το οποίο πιστευόταν ότι καθιερώθηκε από τον τοπικό ήρωα Εριχθόνιο. Γινόταν ως εξής: Τέθριππα άρματα με ηνίοχο και οπλίτη συναγωνίζονταν στο τρέξιμο. Κατά τη διάρκεια του δρόμου ο οπλίτης ανεβοκατέβαινε από το άρμα που έτρεχε. Στην παράσταση της ζωφόρου έχουμε δώδεκα άρματα, τα οποία απεικονίζονται στο ξεκίνημα, στο τρέξιμο των αρμάτων, κατά την κάρθο του οπλιτών από αυτά και κατά τον τερματισμό τους.

Ακολουθεί η πομπή της θυσίας. Το άλλο τμήμα της πομπής διατρέχει τη νότια πλευρά, η οποία είναι πάρα πολύ διαβρωμένη. Παρατηρούμε εδώ ότι αλλάζει η φορά της πομπής. Αρχίζει με τον τελευταίο που επέστρεψε τους αγώνες. Ακολουθεί η παράταξη εξήντα ιππέων καθώς και ομάδες αρμάτων.

Στους επόμενους λίθους εικονίζεται η πομπή της θυσίας. Οι δύο παρατάξεις της πομπής συναντιούνται στην ανατολική πλευρά της ζωφόρου, τη μόνη όπου υπάρχουν γυναίκες.

Στο κέντρο, επάνω από την είσοδο του ναού, εικονίζεται η παράδοση του πέπλου ή πιο σημαντική στιγμή της πομπής των Παναθηναίων.

Στη σκηνή συμμετέχουν πέντε μορφές: Τον πέπλο (όπου ίσως ήταν ζωγραφισμένη η Γιγαντομαχία) κρατεί Ιερεύς (ή ο Άρχων Βασιλεύς) και έφηβος. Μια γυναίκα μορφή (πιθανώς Ιέρεια) στρέφεται προς δύο μικρότερες γυναίκες μορφές που φέρουν ειδικά καθίσματα, τους «δίφρους», στο κεφάλι. Αριστερά και δεξιά, με την πλάτη προς τη σκηνή του πέπλου, καθισμένοι εικονίζονται οι θεοί. Οι θεοί, αν και καθιστοί, καταλαμβάνουν όλο το ύψος της ζωφόρου υποδηλώνεται έτσι με το μέγεθος η θεϊκή τους υπόσταση. Μεταξύ των θεών και της πομπής παρεμβάλλονται οι επώνυμοι ήρωες της Αττικής, οι μυθικοί γενάρχες των Αθηναίων.

Οι ενότητες της ζωφόρου (ιππείς, άρματα, πομπή της θυσίας, θεοί) μας οδήγησαν στην κατάταξη των αντιγράφων τους μέσα στη Μουσειοσκευή. Η βόρεια, νότια και ανατολική πλευρά χωρίστηκαν σύμφωνα με τις θεματικές τους ενότητες. Στη θήκη μέσα στη βαλίτσα, όπου τοποθετείται το κάθε αντίγραφο τμήματος της ζωφόρου, υπάρχει πάντα φωτογραφία του, ώστε να ταυτίζεται εύκολα η θέση του. Η δυτική ζωφόρος που βρίσκεται σήμερα πάνω στο μνημείο έχει αναλυθεί σε μεμονωμένους λίθους.

Το εποπτικό υλικό για τον εκπαιδευτικό περιλαμβάνει μια κασέτα video, βιβλία, κείμενα ειδικά γραμμένα, διαφάνειες, κάρτες και φωτογραφικούς πίνακες ανασύνθεσης όλων των σωζόμενων λίθων της ζωφόρου.

Οι μαθητές, με τη βοήθεια του καθηγητή, αφού μελετήσουν το υλικό αυτό, προσπαθούν να συνθέσουν με τα αντίγραφα τις πλευρές της ζωφόρου.

Μια σειρά εργαλείων του αρχαίου γλύπτη και ένα κομμάτι πεντελικό μάρμαρο βοηθούν τον μαθητή να γνωρίσει τα πρώτα υλικά. Ένας λίθος χρωματισμένος του θυμίζει τα πλούσια χρώματα που είχε η ζωφόρος.

Τέλος, για να έχουν την επαφή με την πραγματική κλίμακα των μνημείων και των γλυπτών, υπάρχει μέσα στη Μουσειοσκευή γύψινο αντίγραφο από το κεφαλάκι της Ιριδας από την ανατολική ζωφόρο, που βρίσκεται σήμερα στο Μουσείο της Ακροπόλεως.

Η Μουσειοσκευή αυτή ολοκληρώθηκε τον Νοέμβριο του 1989. Κατασκευάστηκε, όπως και η μικρότερη που περιγράφεται πιο κάτω, από κοινού με την Γιούλη Αναστασιάδου. Καθώς το ανάπτυγμα της ζωφόρου είναι οκτώ μέτρα, η όλη κατασκευή είναι μεγάλη και βαριά. Έτσι οδηγήθηκαν στην κατασκευή μιας μικρής

του χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι

4. Μουσειοσκευή της Μικρής Ζωφόρου

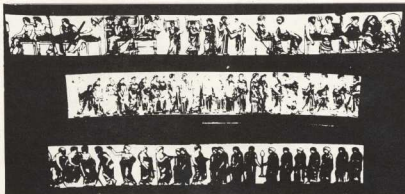
Μουσειοσκευή, διαστάσεων φορητού χαρτοφύλακα, με θέμα τη δυτική ζωφόρο.

Η Δυτική Ζωφόρος του Παρθενώνα

Στόχος μας ήταν να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στο σχολείο, και στο Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως, καθώς και κατά την επίσκεψη στον ίδιο τον Παρθενώνα, στη δυτική πλευρά, όπου σώζεται η ζωφόρος.

Η Μουσειοσκευή αυτή περιέχει εκμαγεία – αντίγραφα μόνο του δυτικού τμήματος της ζωφόρου. Τα υπόλοιπα τμήματά της εικονίζονται σε πλαστικοποιημένες φωτογραφίες στην ίδια κλίμακα. Έτσι οι μαθητές μπορούν τοποθετώντας τις φωτογραφίες στις βάσεις τους να συνθέσουν και πάλι ολόκληρη τη ζωφόρο.

Υπάρχουν πάντα οι πρώτες ύλες, ένας λίθος με χρωματική απόδοση και ένα κεφαλάκι σε πραγματική κλίμακα. Εδώ

5. Η Μικρή Ζωφόρος

έχουμε επιλέξει την κεφαλή ενός εφίβου από τη δυτική ζωφόρο.

Στη Μουσειοσκευή περιλαμβάνονται μήτρες από πλαστικό. Ο κάθε μαθητής μπορεί να κάνει το εκμαγείο ενός λίθου της δυτικής πλευράς και να ψάξει να το αναγνωρίσει πάνω στο μνημείο, στο Κέντρο Μελετών ή στο σχολείο με τη βοήθεια ενός βιβλίου· όλοι μαζί οι μαθητές μπορούν να συνθέσουν είτε μια

πλευρά ή και ολόκληρη τη ζωφόρο.

Οι μαθητές, αν θέλουν, μπορούν να χρωματίσουν τα εκμαγεία τους ή να κάνουν εκμαγείο από το κεφαλάκι της Ίριδος. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να ασχληθεί με τη ζωφόρο του Παρθενώνος μια ώρα, μια εβδομάδα, ένα τρίμηνο. Πιστεύουμε ότι οι Μουσειοσκευές αυτές δίνουν δυνατότητες και για τις τρεις περιπτώσεις.

«Το Ιερό της Ακροπόλεως»

Στο Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως εκτίθεται μια σειρά από πέντε μακέτες που παρουσιάζουν τις διαδοχικές φάσεις της ιστορίας του Βράχου της Ακροπόλεως,

από την 4η χιλιετία έως και τον 15ο αιώνα μ.Χ. Με τη βοήθειά τους μπορεί ο επισκέπτης με τον πιο εποπτικό τρόπο να «δει» την εξέλιξη της ιστορίας της Ακρο-

πόλεως και να κατανοήσει τη συνολική μορφή του Ιερού της Αθηνάς με το πλήθος των κτισμάτων και των αναθημάτων που υπήρχαν πάνω στο λόφο κατά την αρ-

6. Μουσειοσκευή του «Ιερού της Ακροπόλεως»

7. Μακέτα του Ιερού Βράχου

χαιότητα.

Η μουσειοσκευή «Το Ιερό της Ακροπόλεως» στηρίζεται στο συνδυασμό των δύο από αυτές τις μακέτες, που κατασκευάσθηκαν, βάσει της μελέτης και της έρευνας του Μανόλη Κορρέ, από τον μακετίστα Πέτρο Δημητριάδη. Η μελέτη και η κατασκευή της μουσειοσκευής έγινε από κοινού με την κ. Γιούλη Αναστασιάδου.

Αποτελείται από δύο μέρη: Το πρώτο, που κατασκευάσθηκε στο εργαστήριο εκμαγιών της Α' Ε.Π.Κ.Α. από τον Ηλία Μαγκαφά, είναι αντίγραφο του βράχου της Ακροπόλεως σε κλίμακα 1:200, με τα επίπεδα που διαμορφώθηκαν τον 5ο αιώνα και απετέλεσαν τις βάσεις των κτηρίων του τερασίου οικοδομικού προγράμματος του Περικλή.

Το δεύτερο τμήμα της μουσειοσκευής, με διαστάσεις φορητού χαρτοφύλακα, περιλαμβάνει τις μακέτες κτηρίων (προσφορά του μακετίστα Π. Δημητριάδη), βωμών, αναθημάτων κλπ., καθώς και υλικό για τον εκπαιδευτικό. Τα κτήρια αυτά είναι:

1. **Προπύλαια:** Η μηνμειακή είσοδος της Ακροπόλεως. Με την πρωτότυπη αρχιτεκτονική τους σύνθεση από διαφορετικούς κτηριακούς όγκους και τον συνδυασμό ιωνικού και δωρικού ρυθμού δημιουργούν μια μεγαλόπρεπη εισαγωγή στο Ιερό και γεφυρώνουν την υψομετρική διαφορά

του βράχου.

2. **Ναός Αθηνάς Νίκης:** Μικρός ιωνικός ναός με πλήθος αισθητικών εκλεπτύνσεων που του δίνουν ιδιαίτερη χάρη και κομψότητα. Ο Βωμός στα ανατολικά καθώς και το στηθαίο με τις περιφραγμένες ανάγλυφες Νίκες μπορούν να τοποθετηθούν από τον μαθητή.

3. **Ιερόν της Βραυρωνείας Αρτέμιδος:** Το Ιερό ιδρύθηκε από τον Πεισίστρατο και πλαισιωνόταν στις τρεις πλευρές του από στοιχεία δωρικού ρυθμού.

4. **Χαλκοθήκη:** Ορθογώνιο κτήριο στο οποίο φυλάσσονταν διάφορα σκεύη και αντικείμενα, κυρίως χάλκινα. Αργότερα στη βόρεια μακρά πλευρά του κτηρίου προσετέθη δωρική κιονοστοχία.

5. **Αρρηφόρειον:** Ιερό οικημού όπου διέμεναν για ένα χρόνο οι αρρηφόροι, δύο κορίτσια από καλές οικογένειες που ύφαιναν τον πέπλο της θεάς και έφεραν τα άρρητα, δηλαδή τα απόρητα, κατά τη γιορτή προς τιμήν της Αφροδίτης στο Ιερό της Β' Κλιτύς.

6. **Ερέχθειον:** Πολυσύνθετο κτήριο όπου συστεγάσθησαν ιερά μαρτύρια με παλαιότερες και νεότερες θρησκευτικές λειτουργίες. Η εξαιρετική αρχιτεκτονική του ποικιλία, η πολλαπλότητα των εξωτερικών και εσωτερικών επιπέδων και η πλούσια διακόσμηση του ώριμου ιωνικού ρυθμού κάνουν τον ναό αυτό τυπο-

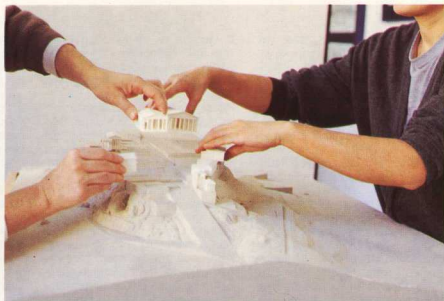
λογικά και μορφολογικά μοναδικό.

7. **Παρθενών:** Το πρώτο, μεγαλύτερο και σπουδαιότερο από τα κλασικά κτήρια της Ακροπόλεως, μνημείο που δεσπόζει σε ολόκληρη την Αθήνα. Η αισθητική αυτόρεια των επιμέρους μορφών, οι εκλεπτύνσεις, η απόλυτη ισορροπία των μαζών, του φωτός και της σκιάς, η θεική ποιότητα της γλυπτικής του είναι τα στοιχεία που τον καθιστούν το τελειότερο έργο της παγκόσμιας Αρχιτεκτονικής.

Στη μουσειοσκευή περιέχονται επίσης διάφορα συμπληρωματικά στοιχεία που τον βοηθούν πολύ τον μαθητή:

Βωμοί: ο βωμός του Ναού της Αθηνάς Νίκης καθώς και ο μέγας Βωμός που βρισκόταν βορειοανατολικά του Ερεχθείου. Στον βωμό αυτόν κατέλγνε η πομπή των Παναθηναίων και γινόταν η βυσία των βωδίων κατά τις τελετές της Λατρείας.

Αναθήματα: Μια από τις βασικές πράξεις των αρχαίων μέσα στα ιερά ήταν η ανάθεση, δηλαδή η αφιέρωση αντικειμένων. Γενικώς αποτελούσε εκπλήρωση ενός ηθικού χρέους. Τα αναθήματα, μαρμάρια, ήλινα, πηλίνα ή ορειχάλκινα, είχαν μορφή αγάλματος ή συμπλέγματος αναγλύφου όπλων, τριπόδων κλπ. Στο υλικό για τον εκπαιδευτικό περιλαμβάνονται και οι ζωγραφές περιγραφές των αναθημάτων που εί-

8. Δουλεύοντας τη Μουσειοσκευή του «Ιερού της Ακροπόλεως»

δε ο Πausanias στην Ακρόπολη τον 2ο μ.Χ. αιώνα.

Το σπουδαιότερο ανάθημα (του Δήμου των Αθηναίων), η ορειχάλκινη Αθηνά Προμάχος, έργο του Φειδία, δίνεται στα παιδιά για να τοποθετηθεί στο από φελλό βάθρο της.

Πολλά από τα αναθήματα τοποθετούνταν στο χώρο γύρω από το ορειχάλκινο άγαλμα της Αθηνάς Προμάχου καθώς επίσης και στη Μνημειακή Κλίμακα που υπήρχε μεταξύ της Χαλκοθήκης και του Παρθενώνος.

Στη Μουσείοσκειή μας η κλίμαξ αυτή κατασκευάστηκε από φελλό ώστε να μπορούν τα παιδιά να τοποθετούν τα δικά τους «αναθήματα» στους θεούς του Ολύμπου. Ειδική χειροτεχνία όπου ο μαθητής συνθέτει ένα δικό του ανάθημα περιλαμβάνεται στις προτάσεις για κατασκευές.

Υπάρχουν ακόμα διάφορα συμπληρωματικά στοιχεία, στήθαia, διαχωριστικά στοιχεία και αναλημματικοί τοίχοι, που βοηθούν τα παιδιά να οριοθετήσουν τα ιερά και να σχηματίσουν ολοκληρωμένη εικόνα για την τοπογραφία της Ακρόπολεως.

Η ελιά της Αθηνάς μπορεί να τοποθετηθεί δυτικά του Ερεχθείου. Ειδική χειροτεχνία με χάρτινους προσκυνητές, πεζούκι και ιππέες καθώς και βόδια για τη θυσία επι-

τρέπουν στα παιδιά να αναπαρστήσουν την πομπή των Παναθηναίων.

Το υλικό για τον εκπαιδευτικό αποτελείται από διάφορα κείμενα και βιβλία, τοπογραφικά διαγράμματα, προτάσεις για κατασκευές, εικόνες και διαφάνειες.

Στις διαφάνειες παρουσιάζονται τα μνημεία όπως είναι σήμερα, καθώς και απόψεις από τη μακέτα που εκτίθεται στο Κέντρο Μελετών.

Για κάθε κτήριο υπάρχει συνοπτικό κείμενο με σχέδια αποκαταστάσεων και φωτογραφίες της υπάρχουσας μορφής ή των ιχνών του, καθώς και βιβλιογραφία. Μια σειρά κάρτες με τα γνωστότερα αναθήματα (Κόρες, Μοσχοφόρο κλπ.), που σήμερα εκτίθενται στο μουσείο Ακρόπολεως, βοηθούν τα παιδιά να τα ταυτίσουν.

Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι προτάσεις για χειροτεχνήματα, χαρτοκοπτική κατασκευή του Παρθενώνος και των Προπυλαίων, σχεδιασμός αναθήματος, προσκυνητών και ζώων για τη θυσία κλπ.

Στόχος της μουσειοσκευής αυτής είναι η επαφή και η εξοικείωση του παιδιού με τους ναούς και με την τοπογραφία του ιερού της Ακρόπολεως. Το παιδί, παίρνοντας στα χέρια του τη μακέτα

του κάθε κτηρίου, μπορεί πιο εύκολα να καταλάβει την ολοκληρωμένη μορφή του, να προσέξει την κλίμακα, τις αναλογίες και τη σύνθεση των όγκων του κάθε μνημείου ξεχωριστά, και στη συνέχεια να συγκρίνει τα μνημεία μεταξύ τους.

Η τοποθέτηση κάθε μνημείου στο βράχο δίνει τη δυνατότητα στο παιδί να επισημάνει και να αιτιολογήσει:

Την ακριβή του θέση, τις αποστάσεις από τα όρια του βράχου, την πυκνότητα των κτηρίων, τις υψομετρικές διαφορές των επιπέδων. Τη λειτουργία του κτηρίου' τη διαφοροποίηση ναών και ιερών κτισμάτων, τον προσανατολισμό, τη θέση της κυρίας εισόδου, την ύπαρξη βλωμού μπροστά στην ανατολική πλευρά των ναών.

Παράλληλα, κατά τη διαδικασία της τοποθέτησης των μνημείων - μακετών στο βράχο, έχει τη δυνατότητα να κατανοήσει καλύτερα την τοπογραφία του βράχου, τη σύνθεση του ιερού με κτήρια και αναθήματα, τα επίπεδα που διαμορφώθηκαν κατά την κλασική εποχή και τα όρια του χώρου του κάθε ιερού. Έτσι διακρίνονται οι κοινόχρηστοι χώροι, οι χώροι όπου υπάρχει μεγαλύτερη πυκνότητα αναθημάτων, οι περιοχές που ακολουθούσαν οι Αθηναίοι και οι ξένοι.

Λιθοξοική

Η Ακρόπολη σήμερα δίνει την εντύπωση ενός μεγάλου εργοταξίου, όπως ήταν όταν χτίστηκαν στην αρχαιότητα. Ο πιο συνήθης ήχος που ακούει τώρα, όπως και τότε, ο επισκέπτης είναι αυτός που κάνουν τα εργαλεία όταν λαξεύουν το μάρμαρο.

Οι λιθοξοί ή λιθουργοί ή λιθοκόποι ή λαοτέκτονες, που δουλεύουν στην Ακρόπολη, συνήθως συνεχίζουν την επαγγελματική παράδοση της οικογένειας, σε τρίτη και τέταρτη γενιά. Οι περισσότεροι κατάγονται από την Τήνο και έχουν τελειώσει την περίφημη σχολή του ηγούσιου τους. Φυσικό είναι μια από τις Μουσείοσκειές της Α' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών

Αρχαιοτήτων να έχει ως θέμα της την «Λιθοξοική». Η συνεργασία του λιθοξοού Φίλιππου Σκαρή υπήρξε ο πολύτιμος οδηγός.

Η Μουσείοσκειή έχει διαστάσεις φορητού χαρτοφύλακα με δύο επίπεδα. Στο ανώτερο είναι τοποθετημένα ο πήχυς, η γωνία, το κουμπάσο και το μολύβι. Το επίπεδο αυτό μετακινείται. Στο κατώτερο, μαζί με δύο μαντρακάδες και προστατευτικά γυαλιά, έχει προσαρμοσθεί ένα κομμάτι μάρμαρο (στο οποίο έχουν λαξευθεί διαδοχικά ίχνη εργαλείων) και έχουν τοποθετηθεί τα αντίστοιχα εργαλεία. Πρώτα τα εργαλεία που διαμορφώνουν μια επίπεδη επιφάνεια. Ακολουθούν τα εργαλεία που σκληρώνει επι-

φάνεια λαξεύουν τον γλυπτό διάκοσμο.

Το υλικό για τον εκπαιδευτικό περιλαμβάνει κείμενα με οδηγίες, πολλά σχέδια καθώς και μια βιντεοκασέτα.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιούμε σήμερα στη λιθοξοική έχουν την ίδια μορφή που είχαν στην αρχαιότητα. Ονομάζονταν «Λιθουργικά Σιδήρια».

Οι λιθοξοί πάντα σχεδιάζουν πρώτα με μολύβι πού θα κόψουν την πέτρα. Ο πήχυς, η γωνία και το κουμπάσο (διαβήτη) είναι τα βοηθητικά όργανα για χάραξη και σημάδεμα σε όλες τις φάσεις της λιθοξοικής. Η λάξευση γίνεται σε διαδοχικά στάδια με χρήση όλο και πιο λεπτών εργαλείων με τα οποία επιτυγχάνεται ακριβέ-

9-10 Μουσείοσκηση λιθοξοϊκής

στερα η τελική μορφή, καθώς αφαιρείται το πλεονάζον πάχος μαζί με τα ίχνη των εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν προηγουμένως.
Με το σφυρί της λιθοτεχνίας (μα-

τρακά) και το βελόνι, πάντα με πηχью, γωνία και μολύβι, κάνουν την προπαρασκευαστική λάξευση της πέτρας.

Με τη φαγάνα (χονδρό οδοντωτό εργαλείο) κάνουν το κτένιασμα

Αρχαία Ελληνική Ενδυμασία

Η Μουσείοσκηση αυτή πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την αρχαιολόγο Μ. Πλατή, από το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, και διατίθεται και από τα δύο Μουσεία.

Τον τρόπο που ντύνονταν οι αρχαίοι Έλληνες καθόρισε το γεγονός ότι ο εργαλείος στον οποίο

ύφαιναν τα ρούχα τους παράγει ένα ορθογώνιο πανί. Το ύφασμα αυτό τυλιγόταν συνήθως γύρω από το σώμα, χωρίς να του δώσουν προηγουμένως οποιοδήποτε σχήμα, και το συγκρατούσαν στη θέση του χρησιμοποιώντας

(στρώσιμο) και με το ντισλιδικό (οδοντωτή ξίδια) κάνουν την επιφάνεια επίπεδη.

Με το ντισλιδάκι (λεπτή οδοντωτή ξίδια) και το μικρό βελόνι επιτυγχάνεται η γωνία, ενώ με το λαμάκι και ένα μικρό βελόνι γίνεται το ίσιωμα της γωνίας.

Οι καμπύλες (λουίκια) δουλεύονται με το οδοντωτό λουκλουδίκιο.

Για τις λεπτοδουλειές (μάτια, πτυχές ρούχου) χρησιμοποιούνται η γλώσσα και το παντίλι, που εισχωρούν σε βάθος.

Η τελική λείανση της επιφάνειας επιτυγχάνεται με σφυρίγλι και γυαλόχαρτο —στην αρχαιότητα χρησιμοποιούσαν αμύριδα και λεπτή χαλαζακή άμμο.

Στόχος αυτής της μουσειοσκευής είναι να δώσει τη δυνατότητα στους μαθητές να παρατηρήσουν τα εργαλεία και τα ίχνη του καθενός και να κάνουν πρακτική εφαρμογή σε μάρμαρα στο σχολείο καθώς και στο Κέντρο Μελετών —στον περίβολο υπάρχει ειδικά γι' αυτή την περίπτωση τοποθετημένος όγκος μάρμαρου.

Ετσι θα έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν τις δυσκολίες του υλικού, να παρατηρήσουν τα ίχνη που αφήνουν τα εργαλεία στα μάρμαρα και να τα αναγνωρίσουν επάνω σε αρχαία μάρμαρα.

Παρατηρώντας τα, θα κατανοήσουν ότι επάνω σε κάθε πέτρα είναι αποτυπωμένη η ιστορία πολλών φάσεων που πέρασε μέσα σε δύο-τρεις χιλιάδες χρόνια και ότι η αρχή κάθε ερευνητικής εργασίας είναι η ερμηνεία των ίχνων που άφησαν επάνω στο υλικό τα εργαλεία, η φθορά του χρόνου, το νερό, ο άνεμος, ίχνη που όλα τους έχουν κάποιο αίτιο ύπαρξης.

πέρνες (είδος καρφίτας), πόρπες (είδος παραμάνας), κομπιά και ζώνες. Μ' αυτόν τον τρόπο το ίδιο κομμάτι ύφασμα μπορούσε να δημιουργήσει διάφορους τύπους ενδυμάτων.

Η Μουσείοσκηση περιέχει μια σει-

ρά των πιο αντιπροσωπευτικών τύπων της αρχαίας ελληνικής ενδυμασίας, όπως απεικονίζονται σε αγγεία και γλυπτά από τον 6ο ως τον 4ο αιώνα π.Χ., τις πρώτες ύλες και ενημερωτικό υλικό.

Ο εκπαιδευτικός ενημερώνεται από το έντυπο υλικό που υπάρχει στη Μουσειοσκευή και μπορεί να καθοδηγήσει τους μαθητές να πληροφορηθούν για τις πρώτες ύλες που χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι, κυρίως το μαλλί και το λινάρι, για την επεξεργασία του μαλλιού –καθάρισμα, πλύσιμο, βάψιμο με φυτικές ουσίες, ξάσιμο, γνέσιμο και τέλος ύφανση στον κάθετο αργαλειό– και να παρακολουθήσουν τις διεργασίες αυτές –μέσα από διαφάνειες– όπως αναπτύσσονται σε παραστάσεις αγγείων.

Η ποικιλία των χρωμάτων τονίζεται καθώς επίσης και η σημασία του τρόπου ύφανσης, της δομής και της ποιότητας του υφάσματος για τη δημιουργία των πτυχών, του πιο σημαντικού στοιχείου του αρχαίου ελληνικού ενδύματος, που ενέπνευσε τόσοους διάσημους ζωγράφους και γλύπτες από την Αναγέννηση μέχρι σήμερα.

Πολλά στοιχεία δίνονται για τις διακοσμήσεις και κυρίως στις παρυφές, που, για τη δημιουργία των πτυχών, δεν ήταν ποτέ κεντημένες αλλά υφασμένες.

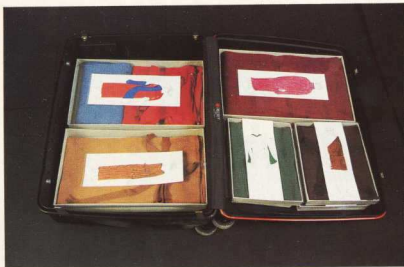
Οι τύποι ενδυμασίας που περιλαμβάνονται στη Μουσειοσκευή είναι οι εξής:

Πέπλος: Ενδύμα από μάλλινο συνήθως ύφασμα που φορούσαν γυναίκες. Στερεωνόταν στους ώμους με πόρπες και περόνες.

Χιτών: Ενδύμα από λεπτό ύφασμα που φορούσαν άνδρες και γυναίκες κατάσαρκα. Ήταν ραμμένος στο ένα πλάι και τον συγκρατούσαν στους ώμους με κουμπιά, περισσότερα ή λιγότερα, ώστε να δημιουργούνται μακριά και κοντά μανίκια (χειριδωτός και αχειριδωτός).

Ίμάτιο: Ενδύμα από χονδρό, μάλλινο συνήθως, ύφασμα. Οι γυναίκες το φορούσαν επάνω από τον χιτώνα ως επανωφόρι και οι άνδρες είτε κατάσαρκα είτε επάνω από τον χιτώνα.

Χλαμύς: Κοντό ιμάτιο που συγκρατείται με μια πόρπη.

11. Μουσειοσκευή της Αρχαίας Ελληνικής Ενδυμασίας

13. Δουλεύοντας το ένδυμα

12. Στοιχεία από την ίδια Μουσειοσκευή

Εγυμίς: Κοντός χιτών που αφιερώνει τον ένα ώμο ελεύθερο.

Κάθε τύπος ενδυμασίας έχει τοποθετηθεί μέσα σε κουτί με διαφανές κάλυμμα, όπου υπάρχει και το αντίστοιχο σχέδιο ώστε το κάθε ρούχο να ταυτίζεται εύκολα. Τα ρούχα συμπληρώνονται με διάφορα εξαρτήματα, όπως περόνες, κουμπιά, τσέπια κ.ά. Ο καλύτερος τρόπος να ξεχωρίσουν τα παιδιά τους διάφορους τύπους ενδυμασίας είναι να ντυθούν τα ίδια, πάντοτε με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού.

Με αυτές τις εντυπώσεις οι μαθητές μπορούν να επισκεφθούν τις αίθουσες οποιοδήποτε Μουσείου αρχαίων να αναγνωρίσουν πρόσωπα ενδυμάτων στα αγγεία και στα γλυπτά.

Στόχος αυτής της Μουσειοσκευ-

ής είναι να ενταθεί το ενδιαφέρον και η παρατηρητικότητα των μαθητών για την αρχαία ελληνική ενδυμασία και μέσα από αυτή τη διαδικασία η προσέγγισή τους με τα αγγεία, τα γλυπτά και γενικότερα την τέχνη και την καθημερινή ζωή των αρχαίων Ελλήνων.

Η αρχαία ενδυμασία επιλέχθηκε σκόπιμα, επειδή αφενός μεν είναι ένα πολύ συνηθισμένο θέμα σε πολλά αγγεία και γλυπτά και αφετέρου η διαδικασία της κατασκευής ρούχων και του ντυσίματος - μασκαρέματος είναι οικεία στα παιδιά από τις αποκριές και από τα μαθήματα θεάτρου στο σχολείο τους.

Σημαντικό στοιχείο της Μουσειοσκευής αυτής είναι η ευκολία προσαρμογής της σε οποιοδήποτε Μουσείο υπάρχει συλλογή αρχαίων γλυπτών και αγγείων.

τηρητικότητα και το ενδιαφέρον των μαθητών για τα αρχαία μουσικά όργανα και μέσα απ' αυτή τη διαδικασία η προσέγγισή τους με τα γλυπτά, τα αγγεία και γενικότερα την τέχνη και την καθημερινή ζωή των αρχαίων Ελλήνων.

Οι μαθητές με τη βοήθεια του έντυπου υλικού μαθαίνουν όσες πληροφορίες, παρατηρούν και μελετούν τα αντίγραφα και στη συνέχεια προσπαθούν να τα αναγνωρίσουν σε οποιοδήποτε Μουσείο υπάρχει συλλογή αρχαίων γλυπτών και αγγείων.

Τα μουσικά όργανα των αρχαίων Ελλήνων ήταν έγχορδα, πνευστά και κρουστά.

Τα **έγχορδα** όργανα είχαν χορδές συνήθως ίσες σε μήκος και διαφορετικές σε πάχος. Οι χορδές ήταν από στριφτό έντερο ζώου, από τένοντες, λινάρι ή καννάβι. Παίζονταν είτε κατευθείαν με τα δάκτυλα είτε με πλήκτρα.

Το πιο κοινό μουσικό όργανο ήταν η **λύρα**. Σύμφωνη με την παράδοση, την επινόησε ο Ερμής. Συνδεόταν με τη λατρεία του Απόλλωνα και περιλάμβανε ένα ηχείο από δάσπρακο χελωνάς όπου ήταν τεντωμένα μέλη, ώστε να πάλλεται, μεμβράνη από δέρμα βοδιού. Στα άκρα εκτείνονταν δύο βραχίονες από κέρατο αριοκάτσικου (πήχησις) που ενώνονταν με ένα ζυγό. Η λύρα συνήθως είχε 7 χορδές.

Βάρβιτος: Παραλλαγή της λύρας, πιο στενή και μακρύτερη. Ο αριθμός των χορδών της είναι άγνωστος.

Κιθάρα: Πολύ μεγαλύτερο όργανο, πιο τελειοποιημένο και πιο επεξεργασμένο από τη λύρα. Διέφερε από αυτήν ως προς το ηχείο (που ήταν ξύλινο), το μέγεθος και την ηχητικότητα. Είχε ποικίλο αριθμό χορδών και την έπαιζαν μόνον άνδρες επαγγελματίες (κιθαρῶδοι).

Η κιθάρα που παρουσιάζεται στην αφίσα έχει κατασκευαστεί από τον Γ. Πολύζο για το «Ευρετήριο» της Πανεπιστημιακής Λέσχης. Το «Ευρετήριο» έχει μια πλήρη, επαγγελματικά κατασκευασμένη από τον Γ. Πολύζο, σειρά οργάνων.

Άρπα: Το όργανο αυτό είχε ηχείο κάβετο σε μια βάση ή σε σχήμα

Αρχαία Ελληνικά Μουσικά Όργανα

Τον Δεκέμβριο του 1988 μαζί με τη φοιτήτρια της Αρχαιολογικής Γιούλια Αναστασιάδου κατασκευάσαμε, μετά από πολλή προσπάθεια και μελέτη της υπάρχουσας βιβλιογραφίας, όσο το δυνατόν ακριβέστερα αλλά «ερασιτεχνικά» πάντως, αντίγραφα των αρχαίων ελληνικών μουσικών οργάνων. Τα όργανα αυτά μπορούν να παιχθούν, παράγοντας δηλαδή κάποιους ήχους. Το μέγεθος τους έχει προσαρμοστεί στα μικρότερα χέρια των μαθητών του

δημοτικού.

Τον Μάρτιο του 1990 τα μουσικά όργανα ενσωματώθηκαν σε μια από τις Μουσειοσκευές της Εφορείας Ακροπόλεως. Η προσαρμογή τους στη βαλίτσα έγινε από κοινή με την Γ. Αναστασιάδου. Τα όργανα, για πρακτικούς λόγους, τοποθετήθηκαν μέσα σε θήκες από plexiglass που μπορούν να ανοίγουν.

Στόχος του προγράμματος για το οποίο κατασκευάστηκαν τα όργανα είναι να ενταθεί η παρα-

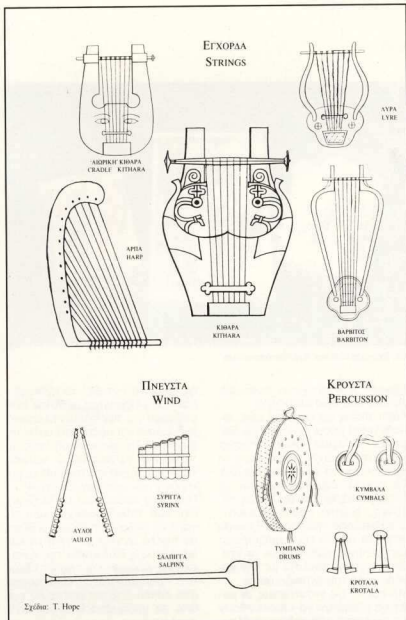
ορθής γωνίας. Είχε πολλές χορδές διαφορετικού μεγέθους που εκτεινόταν από τη βάση έως το ηχείο. Μάλλον κουρδιζόταν από τη βάση. Την έπαιζαν συνήθως γυναίκες, συχνά Μούσες, και υπήρχαν πολλές παραλλαγές της.

Τα **πνευστά όργανα** χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, αυτή των «αυλών», που είναι πνευστά όργανα με γλωσσίδα, και αυτή των πνευστών οργάνων, από τα οποία ο ήχος παραγόταν κατευθείαν με φύσημα, χωρίς γλωσσίδα.

Αυλός: Όργανο με επιστόμιο. Κατασκευαζόταν από ένα σωλήνα ποικίλου μήκους, από καλάμι, κόκαλο, χαλκό κ.ά. Αρχικά είχε 3 ή 4 οπές, αργότερα έως και 15. Συνήθως χρησιμοποιούνταν δύο αυλοί που οι σωλήνες τους ήταν άλλοτε ίσοι και άλλοτε διαφορετικού μήκους.

Συχνά οι αυλητές χρησιμοποιούσαν τη **φορδεΐα**, μια κορδέλα που δένονταν στο στόμα όπου υπήρχε άνοιγμα για τους αυλούς, δίνοντας έτσι περισσότερη σταθερότητα και διευκολύνοντας τον εκτελεστή καθώς φυσούσε.

Σύριγξ του Πανός: Όργανο χωρίς γλωσσίδα. Κατασκευαζόταν από καλάμι και διακρινόταν στην μονοκάλαμη και την πολυκάλαμη. Η πολυκάλαμη αποτελείτο συνήθως από 7 σωλήνες ίσου ή διαφορετικού μήκους, συνδεδεμένους μεταξύ τους με κέρι ή λι-

14. Τα Μουσικά όργανα των αρχαίων Ελλήνων

15. Μουσικοσκευή Μουσικών οργάνων

16. Η Μουσική στην πράξη

νάρι, και 1-2 εγκάρσιους μοχλούς.

Σάλπιγξ: Όργανο συνήθως από χαλκό ή κέρατο (**κέρας**) και οι δύο τύποι είχαν επιστόμιο. Εχρησιμοποιείτο συνήθως από τους κήρυκες για τα πολεμικά σαλπισματα.

Τέλος, τα **κρουστά όργανα** παρήγαγαν ήχο με κρούση. Συχνά παίζονταν σε οργασμικές λατρείες και τελετές της Κυβέλης και του Διονύσου.

Κρόταλα: Όργανο από δύο κοίλα κομμάτια όστρακου, ξύλου ή μετάλλου σε διάφορα σχήματα. Τα κρόταλα χρησιμοποιούνταν συ-

νήθως από γυναίκες όπως οι καστανιέτες.

Κύμβαλα: Όργανο αποτελούμενο, όπως και τα νεότερα κύμβαλα (riati), από δύο κοίλα ημισφαιρικά μεταλλικά πιάτα.

Τύμπανον: Όργανο αποτελούμενο από ξύλινο κύλινδρο με δερμάτινες μεμβράνες τεντωμένες και από τις δύο πλευρές παίζονταν με το χέρι συνήθως από γυναίκες.

Η Μουσειοσκευή περιλαμβάνει: Μια αφίσα του Γ. Πολύζου με την κιθάρα.

Στη μία πλευρά της τη βάρβιτο και τη σάλπιγγα.

Στην άλλη πλευρά, αριστερά τη λύρα και δεξιά το υλικό για τον εκπαιδευτικό, δύο σφίγγες του Πανός και κύμβαλα.

Το επίπεδο αυτό μετακινείται, και στο κάτω επίπεδο έχουν προσρμωστεί το κέρας, το τύμπανον, δύο ζευγάρια κρόταλα και οι αυλοί με τη φορβέα.

Το υλικό για τον εκπαιδευτικό περιλαμβάνει διαφάνειες, βιβλία, προτάσεις για χειροτεχνίες και τέλος την κασέτα με τη μελέτη του Gregorio Paniagua με τη μουσική της Αρχαίας Ελλάδας.

«Εποπτικό Υλικό για τον Εκπαιδευτικό»

Με τον όρο «Εποπτικό υλικό για τον εκπαιδευτικό» εννοούμε ένα σύνολο έντυπου ενημερωτικού υλικού που το Μουσείο έχει συντάξει ειδικά για τους εκπαιδευτικούς το υλικό αυτό διατίθεται δωρεάν ή δανείζεται ή πωλείται.

Τα έντυπα αυτά κείμενα συνήθως καλύπτουν ένα συγκεκριμένο θέμα και περιέχουν υλικό που μπορεί να ανήκει σε μια ή και σε όλες τις παρακάτω κατηγορίες.

1. Φυλλάδια του Μουσείου, οδηγίες για τη διευκόλυνση των επισκέψεων στο Μουσείο, ειδικά κείμενα που έχουν γραφεί από το

τμήμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων, βιβλιογραφία.

2. Μια σειρά από διαφάνειες, εικόνες, χάρτες κ.ά. που εικονογραφούν τα παραπάνω κείμενα.

3. Εκδόσεις που το τμήμα έχει αξιολογήσει ως βοηθητικές για τον εκπαιδευτικό, π.χ. καταλόγους του Μουσείου και άλλα.

4. Απλές προτάσεις χειροτεχνίας με οδηγίες χρήσης και εφαρμογής τους.

Τα κείμενα αυτά έχουν συνταχθεί ειδικά ώστε να απευθύνονται τόσο στον εκπαιδευτικό, που θέλει να κάνει το μάθημα της διδασκείας ύλης στο σχολείο πιο εποπτικό, όσο και σ' αυτόν

που θέλει να προετοιμάσει τους μαθητές πριν από την επίσκεψη στο Μουσείο.

Το Τμήμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων της Α' Ε.Π.Κ.Α. διαθέτει στους εκπαιδευτικούς το εξής ενημερωτικό υλικό:

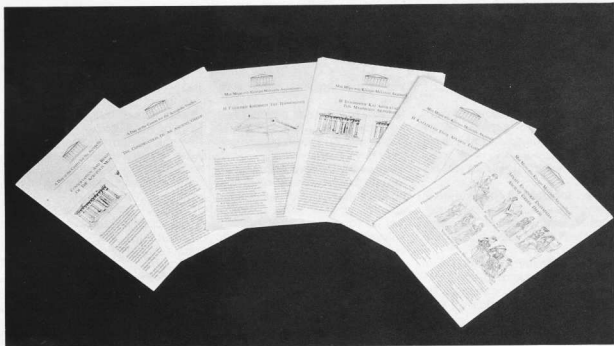
Υλικό που διατίθεται δωρεάν.

1. Φυλλάδια:

1. Η συντήρηση και αποκατάσταση των Μνημείων Ακροπόλεως.
2. Η Γλυπτική Κόσμηση του Παρθενώνος.
3. Η κατασκευή ενός Αρχαίου Ελληνικού Ναού.
4. Αρχαία Ελληνική Ενδυμασία.
5. Αρχαία Ελληνικά Μουσικά Όργανα.

17. Αρχαία ελληνική ορχήστρα

18. Εποπτικό υλικό.

6. Οι Τρεις Ρυθμοί της Αρχαίας Ελληνικής Αρχιτεκτονικής.

II. Puzzle του Ναού της Αθηνάς Νίκης.

III. Μήτρα από το πλαστικό για την χύτευση εκμαγείου από τη Δυτική ζωφόρο του Παρθενώνος.

Υλικό που δανείζεται από το τμήμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων κατόπιν συνεννοήσεως (τηλ: 9239.186).

I. Εκδόσεις που περιλαμβάνουν:

1. Οδηγούς για την Ακρόπολη.
2. Μ. Κορρές, Παρθενών, ανάπτυξη από την «Εικαστική Παιδεία», 1988.

3. Χ. Βλασσοπούλου, Πληνές Διακοσμημένες Κεραμώσεις από την Αθηναϊκή Ακρόπολη, Κατάλογος Εκθέσης, Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως 1989.

4. Αθήνα, Προϊστορία και Αρχαιότητα, Εκθεση Αρχιτεκτονικής και Πολεοδομίας, 15ος αι. π.Χ. - 6ος αι. μ.Χ., Αθήνα, Πολιτιστική Πρωτεύουσα 1985.

II. Εποπτικό υλικό:

1. Η Κατασκευή ενός Αρχαίου Ελληνικού Ναού.

Περιλαμβάνει εικονογραφημένο με σχέδια κείμενο 8 σελίδων και μια σειρά από 20 διαφάνειες που το εικονογραφούν.

2. Η Ιστορία της Ακροπόλεως μέσα από τις μακέτες που εκτίθενται στο Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως.

Περιλαμβάνει κείμενο 12 σελίδων που περιγράφει: Την αρχή της μορφής της Ακροπόλεως κατά την 4η χιλιετία.

Την Ακρόπολη το 480 π.Χ.

Την Ακρόπολη μέχρι και τον 2ο αι. μ.Χ.

Την Ακρόπολη κατά τον 15ο αι. μ.Χ.

Περιλαμβάνει επίσης τις χαρακτηριστικές φάσεις της ιστορίας του Παρθενώνος. Το κείμενο εικονογραφούν 20 διαφάνειες.

3. Η Ζωφόρος του Παρθενώνος.

Περιλαμβάνει εικονογραφημένο με σχέδια κείμενο, μια σειρά από 20 διαφάνειες που το εικονογραφούν, ένα λεύκωμα με μεγάλες φωτογραφίες της ζωφόρου και μήτρα από πλαστικό για να χυτεύσουν με γύψο οι μαθητές στο σχολείο αντίγραφα των λίθων της ζωφόρου (σε κλίμακα 1:20).

4. Αρχαία Ελληνικά Μουσικά Όργανα.

Περιλαμβάνει κείμενο 2 σελίδων με σχέδια και μια σειρά από 20 διαφάνειες που το εικονογραφούν. Εφόσον ο εκπαιδευτικός επιθυμεί, μπορεί να δανεισθεί και 2 ειδικές εκδόσεις καθώς και μια κασέτα με μουσική.

5. Αρχαία Ελληνική Ενδυμασία.

Περιλαμβάνει κείμενο 10 σελίδων, με σχέδια και μια σειρά από 20 διαφάνειες που το εικονογραφούν.

6. Η συντήρηση και αποκατάσταση των Μνημείων της Ακροπόλεως.

Περιλαμβάνει κείμενο 4 σελίδων και μια σειρά διαφανειών που το εικονογραφούν.

7. Τα γλυπτά του Παρθενώνος.

Περιλαμβάνει κείμενο 2 σελίδων, μια ειδική έκδοση και μια σειρά

από 20 διαφάνειες που το εικονογραφούν.

Σημείωση. Η έδρα της Α' Ε.Π.Κ.Α. βρίσκεται στην οδό Μακρυγιάννη 2-4, 117 42, Αθήνα, τηλ. 9239186.

Κορηλία Χατζηασλάνη

Αρχιτέκτων-Αρχαιολόγος

A' Ephorate of Prehistoric and Classic Antiquities

K. Hatziaslani

Each museum-kit is a complete unit which can be easily used by anyone who will read the accompanying instructions. It is addressed to certain school ages but it can also be appropriately adjusted as to meet the educational needs of various other ages. Relevant analytic material (scientific monographs and publications) or a simple elucidating text is available to teachers for the effective use of the museum-kit contents.

The purpose of the educational museum-kits varies. Through the constructive entertainment some aim to the development of creativity, while others to the achievement of a faster knowledge. The purpose, however, is multiple and by combining all the educational components it results to an overall improvement of the student's educational status.

The teacher has the experience of his students' mental and knowledge potentialities. Thus, depending on his specialization and his specific pursuits he can make the best out of the museum-kit, since each of them has been planned to cover an entire topic. The topics of the museum-kits are:

1. The Parthenon Frieze
2. The Acropolis Sanctuary
3. Stone Carving
4. Ancient Greek Attire
5. Ancient Greek Musical Instruments.